

På rote 1024 Torlunda anställdes den 21 mars 1789 en yngling som kom att bli en riktig långtjänstare.

Matts Olson var hans namn, då han den 2 nov 1769 föddes i Toresunds socken (eller den 26 sept s å i Strängnäs landsförsamling).

Vid anställningen fick han soldatnamnet Thor efter rotegården Torlunda. Av någon anledning ändrades då också förnamnet, från Matts till Matthias.

Enligt ovan anställdes han den 21 mars 1789 och redan efter tre månaders tjänst sändes han till kriget i Finland, i vilket han deltog tills fred slöts 1790. Thor var en av de få som kunde återvända till sitt torp med obrutna krafter från de omänskliga strapatser som sörm-länningarna där genomled. Många var de som aldrig kom åter till svensk jord och av de som kom hem var många brutna män.

En relativt lång fredlig period följde och Thor kunde ägna sina krafter åt sitt torp och i arbete på gårdarna i grannskapet. Men så kom 1805-1807 års krig. Tillsammans med 599 kamrater ur Södermanlands regemente avtågade Thor från Krokek den 11 oktober 1805 och ankom 13 dagar senare till Stralsund, där fästningsarbeten och målskjutningsövningar vidtog. Efter att ha deltagit i diverse "närkontakter" med fienden kom Thor åter till Krokek den 12 okt 1807, där den hemvändande bataljonen upplöstes.

Vistelsen hemma på roten blev dock inte så lång, för redan i mars 1808 fick Thor bud från sin Corporal att inställa sig vid kompaniets samlingsplats. Denna gång gick först marschen mot Norge och Silbodalen, dit förbandet som Thor tillhörde ankom den 14 april. Hela regementet sammandrogs sedan till Ed för bevakning av riksgränsen, där man låg under juli-augusti s å. Därefter marscherade regementet österut igen för att ingå i den Åländska brigaden. Här hade Thor oturen att vid Seglinge, i Åländska skärgården, den 18 febr 1809 falla i rysk fångenskap. Denna blev dock inte så långvarig, för samma år deltog han i striderna vid Säfvar.

Efter dessa strider följde så en ny lugn period för Thor hemma i Toresunds socken. Men inte mer än fyra år - år 1813 var det dags igen för en ny vandring mot söder och nya krigsuppgifter, vilka denna gång varade i två år. Därefter begynte den fredsperiod för Södermanlands regemente och Sverige, som ännu 1981 består.

Någon anteckning om att Thor under alla dessa krig som han deltog i skulle ha sårats finns inte. Inte heller att han under denna period varit sjuk. Endast att han en kort tid var tillfångatagen. För sina insatser under denna ofredsperiod som han kom att uppleva erhöll Thor "Medalj för tapperhet i fält", utan att det angivits för vilken insats eller krig den utdelades.

År 1821, efter 32 års tjänst, men fortfarande aktiv och anställd för roten 1024 Torlunda, erhöll Thor pensionsbrev från Militära Hospitalsfonden. År 1823 är han omnämnd såsom Timmerman, och så även år 1839. Troligen var han timmerman även under åren däremellan, och kanske ända fram till år 1854, vilket år Thor "dog på roten" (= var i tjänst) den 24 dec efter en tjänstetid om 65 år 9 månader och i en ålder av 85 år 1 mån 22 dagar.

Man kan naturligtvis undra över vad det var som gjorde att mönsterherrarna lät honom stå kvar i tjänst så länge. Kanske blev det bara så. Kanske han betraktades såsom en "krigsveteran" - vilket han också var - från det långt tillbaka i tiden liggande Finska kriget 1789-1790 och de övriga krigen i början av 1800-talet, - såsom en som kunde berätta för senare generationers befäl och meniga verklighetsskildringar från livet i fält. Liksom 1900-talets kvarstående indelta soldater, som i stort sett mest "pratade gamla minnen från Hed och rote" under sina årliga möten vid regementet, för oss yngre oerfarna kamrater. Den siste av dessa 1900-talare kom att bli soldaten och båtbyggaren 649 Bernhard Sahlberg, Björka rote i Fogdö socken, som år 1961 tog avsked efter 67 års tjänst i en ålder av 85 år 7 mån 9 dagar. Redan tre månader efter sitt avsked dog Sahlberg.

Thor och Sahlberg, båda födda i Toresund, båda med lång tjänst och hög ålder, värdiga representanter för sitt yrke - krigarens.

K. A. Hagström berättar i Strängnäs stifts herdaminne under den sympatiskt skrifna lefnadsteckningen öfver Gravallius huru minnet af denna strid förlefade och bevarades bland de från kriget hemkomna Sörmlandssoldaterna. Han skrifver nämligen: »Huru denna strid tog sig ut i folkopinionen, därom kunde en Gravallius »vän och krigskamrat» utförligt berätta, när han riktigt kom i tagen. Gamle Thör, »som var med år 88 re'n» och stod kvar för roten vid sin död 1856, var ej lätt

att glömma, när man en gång sett honom. Den kala hjässan, det till midjan räckande hvita böljande skägget och den resliga, skulderbreda gestalten bjödo respekt. Nog braverade han litet, när han under slåtterrasterna eller i vinterkvällarna vid brasan orerade om sina bragder som »kanonbetäckning under Cardell» eller vid stormningen af »Leipzigs port». Därifrån såg han »Napolium sitta på stans stortorg» och hörde honom ropa: »dä' va' inte värdt för er svenske gossar, för här ska' ja' sitta tes' knappa smälta i rocken». Om någon skarpsinnig åhörare då frågade, om Napoleon talte svenska, så svarades utan betänkande: »Så länge hölls vi me'en, så dä' fick'en allt lära sig.»

N:o 1,024, Thor *).

Sann Saga.

någon än, som lyssnar till
En gammal Krigsmans Saga? —
Om fornsvenskt mod jag sjunga vill,
Om kraften att fördraga.
Den gamle Thor ej glömmas må,
Han hade mod och kraft också.

I vintras Gubben afsked tog
Och lade ned sin grafven —
I full parad han hädan drog
Och fick salut vid grafven,
Och mången sonson af hans tid
Ur skägget strök en tår dervid.

*) Född d. 2 Nov. 1769; i tjänst vid Söderm. Reg. fr. 1788 till
sin död d. 25 Dec. 1854.

O yngling! Du, som hör min sång
 Om ärofulla tider;
 Kanske det stundar än en gång
 Till Bardalek och strider —
 Blir Svenska kraften lik sig då,
 Är modet kvar hos »Gossar blå»?

Dock! — ej för hopp och anad dygd
 Jag höjde denna sången.
 Jag sjunger för min fosterbygd
 En tid, som är förgången;
 Och söker upp i dalens famn
 Ett ringa och förgätet namn.

Den äldrige, jag nämnde nyss,
 Är okänd han som flera,
 Men mången grym och skäggig Ryss
 Lärt känna honom mera,
 Och fått besked bland vapnens dån,
 Att Thor ej höll sig långt ifrån.

Re'n i Kung Gustafs dar han stred:
 Vid Högfors först han blödde,
 Vid Saivitaipal var han med
 Och fienden förödde;
 Sin sista strid — så har jag sport —
 Han stridde framför Leipzigs port.

Se'n blef hans lott, att helt allen
 Få åldras i sin stuga
 Och träta på sitt högra ben,
 Som föga ville duga,
 Och svära efter krigsmanssed
 På kungens ro och landets fred.

Med hjessa, skinande och kal,
 Och skugg, som täckte västen,
 Satt Gubben der och höll sitt tal
 För sagolystne gästen,
 Om »krigets nytta, och vår tid,
 Som somnar utaf brist på strid.»

»Hvad skall här bli — han ropte vred —
 Af fornsvensk kraft och heder? —
 Jag blygs och följer gammal sed,
 Att gå i högen neder;
 Det hör till helsan för vårt land,
 Att åderlätas allt ibland.

Hvad svek och brott och fångahus
 På våra gamla stränder!
 Man tänder ej sin grannes hus,
 När man kanonen tänder;
 Och mördar ej sin vän med knif,
 När sabeln höjs för eget lif.

Man lär sig bättre frukta Gud,
 När krigets åska manar,
 Och har i minnet Herrans bud
 Långt mer än presten anar,
 Man blir ej lärd i tal och svar,
 Men tio gånger bättre karl.

När jag var ung sjöd ock min blod,
 Jag var en modig sälle,
 Stod fast som eken der jag stod,
 Men bytte lätt om ställe;
 Vid Sörmlands första Bataljon
 Jag lärde se'n att ta reson.

”andra” Bataljon

Till Finland först jag ryckte ut
 Med Tredje Gustafs skaror,
 Fick vänja mig att lukta krut
 Och le åt död och faror
 Och, när befälet tillät oss,
 Vi lärde fienden att slåss.

En mängd af år gick sedan om
 I maklighet på roten,
 Till dess att Ryssen åter kom
 Och satte lif i foten.
 Då var jag med på Ålands haf
 Der Finlands frihet fick sin graf.

Vi slogos der som Svenske män
 Och räddade respekten.
 Jag tror att Döbeln står der än
 Och rask var Engelbrechten.
 Men snart kom ordres till reträtt,
 Det var nu så den tidens sätt.

Emellertid vår »vestra här»
 Fick göra skäl för lönen,
 Och dela mödor och besvär
 Med Adlerspar'n och Bönnen.
 Man satte af en stackars kung,
 För hvilken spiran var för tung.

Nu gafs på förhand segerrop,
 Det blef nytt ljud i skällan:
 Kamensky och hans röfvarhop
 Man tänkte ta i fällan;
 Man lastade med oss om bord
 Åskdigna tankar, stora ord.

Hur vanskeliga bli ändock
 Ej alltid våra öden!
 Det var att viga än en flock
 Af tappra män åt döden.
 Jag dömer ej, ty Herrans hand
 Låg tung den tiden på vårt land.

Vid Säfvars bro i rök och blod
 Vi följde fädrens vanor.
 Jag önskar att den dagen stod
 På regimentets fanor,
 En kula spelte mig ett spratt
 Medaljen sitter der den satt.

Men se'n tog freden åter vid
 Och gubben sväljde harmen.
 Jag tappade mitt hår dervid
 Och styfnade i armen;
 Men, Gud ske lof! Carl Johan kom
 Och bladet vändes åter om.

Nu gällde strid mot Bonaparte,
 Hvem är, som den ej känner.
 Och hastigt gjordes hvitt till svart
 Och Svensk och Ryss till vänner.
 Grönrockarne, bevars! — och vi
 Nu skulle stå hvarannan bi.

Jag undrade väl ofta på
 Hur Svensken och Kossacken
 I samma leder kunde stå
 Och sänjas i baracken;
 Men föga anstår en soldat
 Att öda tid med dylikt prat.

Han kom den dag, den stora dag,
 Då jätten skulle falla
 Ifrån sin höjd — och ödets lag
 Fullbordas för oss alla.
 Det var helt annat det, jag svär,
 An sitta bakom ugnen här.

Med godo Bonaparte ej vek,
 Men röt till sina store:
 Här skulle bli en annan lek
 Om ej Carl Johan vore;
 Hans eld jag dock vill härda ut
 Tills jag blir stekt i min surtut.

Just då vår Svenska jägarhär
 Bröt fram mot Leipzigs murar,
 Ej döden kom som vanligt der,
 Han kom i strida skurar.
 Väl Herran skänkt mig många år,
 Men detta minne ej förgår.

Helt lugn Cardell i spetsen red;
 Han var ej blid att skåda,
 Och när vi föllo led för led
 Han satt der utan våda;
 Men min kapten, som fört oss an,
 Han var ej hård för kulor han.

Han fick väl tre uti sin barm
 Och segnade mot jorden,
 Och sträckte upp mot mig sin arm,
 Men blef mig skyldig orden.
 Jag gaf det bästa svar, som fanns,
 Jag blandade mitt blod med hans.

Och öfver oss gick sedan fram
 En annan krigarskara;
 Men intet jag af allt förnam,
 Af seger eller fara.
 Jag skiljde ej i drömmen stort
 På Leipzigs eller himlens port.

Den gången dock min stund ej kom;
 Jag mönstrades af döden;
 Men gjorde med honnör »helt om»
 Och gick mot nya öden.
 Och med Guds nåd, och kungens, än
 Jag står i led med Svenske män.

Men nu är gubben tung och grå,
 Hans fot förmår ej mera
 Med nitti'årig packning på,
 Att vända och marschera;
 Blott i parad på Malma hed
 För skäggets skull får han gå med.

Men än kan ögat flamma opp
 Af gammal, lofflig vana
 Och hjertat slå af mod och hopp
 Inunder blågul fana.
 Då tycker jag mig vara med
 Ännu en gång i Österled.

Jag minnes då hvad förr jag hört
 Om Sverges store kungar,
 Om striderna dess lejon fört
 Mot örnen och hans ungar;
 Och beder Gud i all min tid,
 Att än få se mitt land i strid.

Ty frihet är på jordens ring
 Den ädlaste Guds gåfva.
 Men äran görs ej på beting
 Och stör ej dem som sofva;
 Hon kommer blott, som förr hon gjort,
 När modet klappar på dess port.

Ja! hämndens timma nog skall slå,
 Så visst som Herran tillver,
 Han skall med oss till seger gå
 Mot den som sig förhåfver —
 Hvad brutet var försont skall bli
 Och norden tryggad stark och fri.

Med segerfröjd den Högstes namn
 Skall sjungas i hvar boning
 Och nordens folk gå famn i famn
 Med glädje och försoning.
 Och fredens stolta vimplar gå
 Från strand till strand, på bölja blå.

Välsigna, Gud! mitt fosterland,
 Gif hjälp i nöd och smärta,
 Lägg stål och kraft i mannens hand
 Och dygd i kvinnans hjerta,
 Och res en stod i häfden än
 Åt kungen och hans Svenska män.»

Med denna bön han ofta slöt
 Sitt tal — och gubbens öga,
 Hvarur en sällsam glans sig gjöt,
 Stod riktadt mot det höga;
 Det syntes, att han trodde, glad,
 Att Herren hörde hvad han bad.

En julqväll satt den gamle så
Vid brasans sken och drömde,
Om friden blott han talte då
Och striderna han glömde —
Och sakta sjönk hans hufvud ner
Han sof för att ej vakna mer.

Nu har han satt sitt gröna tält
I lägret hos de döde
Och hoppas der och drömmer sällt
Om Sverige och dess öde,
Och älskar än med bröst i brand
Sitt gamla, dyra fosterland.

Th. S.

